

TA'LIM-TARBIYA TIZIMINI MOBIL TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA MODERNIZATSIYALASH ISTIQBOLLARI

Alimov Mirzoxid Abdumalikovich

JizPI, "Professional ta'lim" kafedrası mustaqil izlanuvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.6478137>

MAQOLA TARIXI

Qabul qilindi: 05-aprel 2022

Ma'qullandi: 10-aprel 2022

Chop etildi: 15-aprel 2022

KALIT SO'ZLAR

Raqamli texnologiya, mobil texnologiya, modernizatsiya, masovafiy ta'lim, online jurnal, videokonfrensiya, videotopishmoq, ta'lim texnologiyasi, virtual stend, PISA (The Programme for International student Assessment)

ANNOTATSIYA

Dunyoda axborot va mobil texnologiyalar odamlarning kundalik hayotiga, ishlab chiqarish, tibbiyot, ta'lim sohasiga va har qanday mamlakatning milliy iqtisodiyotining rivojlanishiga tobora chuqur kirib bormoqda. Zamonaviy ta'lim sohasidagi global tendentsiya-bu tayyorlanayotgan mutaxassisliklarning dolzarbligi va o'quv jarayonida olingan kompetensiyalarning to'liqligidir. Bu esa ta'lim oluvchilarning kompetensiyalarini rivojlantirishga qaratilgan ta'limga yangi yondashuvlarni ishlab chiqish va joriy etishni talab qiladi.

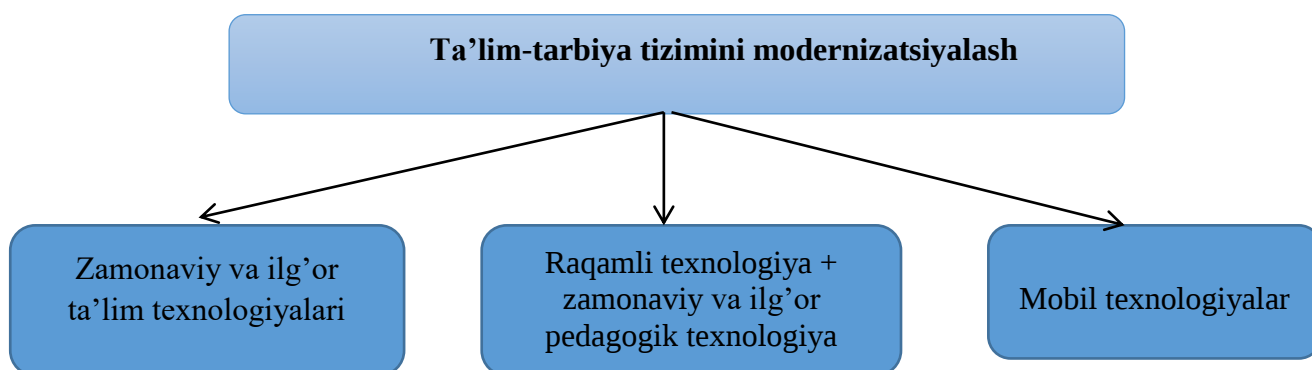
Jamiyatning kelajagi, taraqqiyoti ta'lim-tarbiya tizimining qay darajada taraqqiy etgani bilan belgilanadi. Shu boisdan ham, hozirda mustaqil taraqqiyot yo'lidan ildam borayotgan davlatimizning uzluksiz talim-tarbiyani isloh qilish va takomillashtirish, yangi sifat bosqichiga ko'tarish, unga ilg'or pedagogik va axborot texnologiyalarini joriy qilish hamda samaradorligini oshirish davlat siyosati darajasiga ko'tarilgani ham sir emas. Ta'lim-tarbiya jarayoni murakkab jarayon hisoblanadi. Uning murakkabligi shundaki, modernizatsiya sharoitida ta'limning samaradorligiga erishishdir, samaradorlikka erishish esa ko'plab

omillar, xususiyat va tendensiyalar bo'lishini talab etadi. Birinchi navbatda, ta'lim oluvchi va ta'lim beruvchida motiv shakllanganligi, ularning orasida o'zaro munosabat faollik nuqtai nazaridan bog'langanligi, ta'lim oluvchi yangi bilimlarni egallashga bo'lgan ehtiyojini qondirishga harakatda bo'lishi, ta'lim beruvchi esa darsni tashkil etishda uning mukammalligiga, to'g'ri tashkil etilishiga, metodika esa talabga javob beradigan darajada tuzilganligi shuningdek insonning xarakteri, oilada olgan tarbiyasi kabi xususiyatlarni o'zida mujassamlashtirgan bo'lishi lozim. Yurtboshimiz tashabbuslari bilan yangi davrga qadam qo'yilayotgan bir

davrdan keng fikrlash doirasiga ega, bilimlarni chuqur egallagan, o'z sohasida yetuk va davr talabiga javob bera oladigan shaxslarga bo'lgan e'tibor va talab kuchayotgani yana bir karra, modernizatsiyalangan ta'limni, mobil ilovalarni joriy etish masalasini ko'ndalang qilib qo'yadi. Shu sababli ham, bilimdon, tashabbuskor, jamiyatda faol va o'z mehnatida bilan dunyoni zabt etaoladigan shaxs shakllantirilishi lozim. O'ylaymanki, hozirgi davr nuqtai nazaridan kelib chiqib bunday talablarga javob bera oladigan va yuqorida sanab o'tilgan xususiyatlarni o'zida mujassamlashtirgan shaxsni shakllantirishning uchta asosiy mezonlarni mavjud (1-rasm).

pedagogik texnologiyalarning tashkil etishga zamin yaratadi. Zamonaviy pedagogik texnologiya mohiyati shundan iboratki, u mavjud texnologiyalari bilan bir safda turadi, buning sababi har bir texnologiya o'zining metodi, shakli, uslubi va qo'llanish doirasiga egaligidir. Ammo ta'kidlab o'tilgan zamonaviy pedagogik texnologiyalar tubdan farq qilib, ular murakkab va tushunish ancha chigal bo'lgan kompleks tushuncha yoki pedagogikaga xos bo'lgan bilimlar sohasini aniq va tushunarli ifoda eta olishi bilan mavjud texnologiyalardan farq qiladi.

1-rasm. Ta'lim-tarbiya tizimini modernizatsiyalash mezonlari

Avvalo ta'lim texnologiyalari haqidagi tushunchaga urg'u bersak, ta'lim texnologiyalari ta'lim tizimini konseptual asoslariga dalil keltirishdan, o'quv materiallarini tanlash va strukturalashdan, ta'lim modelini tanlashdan to ularni amalga oshirishgacha, ularning optimallik va samaradorlik darajasini baholashgacha loyihalashtirishdan tashkil topganligi uning tub mohiyatini ochib beradi. Vaholangki, optimallik va samaradorlik darajasini no'anaviy usullarini ta'limga olib kerish va uning ilg'origini ta'minlash zamonaviy

Masalan, "Klaster" metodi, "3X4" metodi, "Bumerang" metodi, "Iyearxiya" metodi, "Muammoli ta'lim" metodi, "Keys stadi" metodi va bu metodlarni ko'plab davom ettirishimiz mumkin. Shuni ta'kidlab o'tish joizki, zamonaviy pedagogik texnologiyalar boshqa sohalardagi texnologik jarayonlar bilan birgalikda birlasha oladi, o'z mazmun mohiyatini boyitib boradi va ta'lim jarayonida samarali yondashuvning yangi imkoniyatlarini ochib bera oladi. Bunga misol tariqasida axborot texnologiya, raqamli texnologiya, mobil texnologiyalar va zamonaviy pedagogik texnologiyalar uyg'unlashuvini misol qilib keltirish

mumkin. Fikrimizni oydinlashtiradigan bo'lsak, axborot texnologiya, raqamli texnologiya, mobil texnologiyalar va zamonaviy pedagogik texnologiyalar uyg'unlashuvi o'rtasidagim muloqot deb atash mumkin. Bular yangi davr pedagogik texnologiyaning tarkibiy qismi bo'lib, u ta'lim jarayonida texnik vositalarning mukammallashgan zamonaviy turi sifatida qo'llana boshlandi. Yurtimizda hukm surayotgan pandemiya sharoitida, ta'lim berish va ta'lim olishning yangi, zamonaviy turi keng jamoatchilikka havola etildi ya'ni masofaviy ta'limda ta'lim olishga muvaffaq bo'ldik, albatta masofaviy ta'limni biz «Talaba-kompyuter-simsiz tarmoqlar(internet)-pedagog» larning uyg'unlashuviz tasavvur eta olmaymiz. Bu kabi dars mashg'ulotlarini yo'lga qoyilishida raqamli texnologiyalar va mobil texnologiyalar muhim ahamiyat kasb etdi. Biz albatta, simsiz tarmoqlari, internet tarmoqlari va kompyuter texnologiyalar bilan darsni maqsadini ushbu sharoitda amalga oshirdik. Bu esa hozirda ta'limdagi eng zamonaviy yondashuv hisoblanib, shu sababdan ham ta'limda yangicha yo'nalish olib kira oldik desak mubolag'a bo'lmaydi. Masovafiy ta'limdan tashqari raqamli texnologiya-axborot texnologiya zamonaviy pedagogik texnologiyani uyg'unlashuviga dastur ilovalar orqali darsni tashkil etish haqida ham ko'plab ma'lumotlar keltirish mumkin. Hozirda joriy etilgan va boshqa o'quv yurtlarida tashkil etilayotgan «online jurnal» dasturini, videokonfrensiyalar o'tkazishni, «videotopishmoq» ta'lim texnologiyasini va virtual stendlarni misol tariqasida keltirish mumkin. Shu o'rinda virtual stend tushunchasiga tushuntirish beradigan bo'lsak, virtual stend – o'quv amaliy stendi

yoki o'quv malaka ustaxonasi bo'lib, o'quvchi talabalarning nazariy bilimlarini mustahkamlashga, kompyuter dastur va texnologiyalari orqali ma'lum yo'nalishda zaruriy ko'nik malarni hosil qilishga yordam beradi. Virtual stendlar har bir o'quvchi talaba uchun texnikaga o'zining kirish parametrlarini «buyurishga», o'z bilimlarini nazorat qilishga imkon beradi. Ta'limni modernizatsiyalash va samaradorligi haqida so'z yuritish ekanmiz, unda yana bir muhim omil xalqaro tajribalar o'zlashtirishni nazarda tutish maqsadga muvofiq albatta.

Xalqaro, chet el tajribasi ya'ni ta'limda o'z yo'nalishiga va uslubiga ega bo'lgan davlatlarning ilg'or tajribalarini olib kirish hozirda mamalakatimiz davlat siyosati oldida turgan maqsadlardan biri desak mubolag'a bo'lmaydi. Birobarin, "O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi" sini tasdiqlanishi buning yaqqol isbotidir. O'zbekiston Respublikasining 2030-yilga kelib PISA(The Programme for International student Assessment) Xalqaro miqyosda o'quvchilarni baholash dasturi reytingi bo'yicha jahonning birinchi 30 ta ilg'or mamlakati qatoriga kirishishiga erishish yana bir ustuvor maqsaddir, shuningdek uzluksiz ta'lim mazmunini sifat jihatdan yangilash, shuningdek professional kadrlarni tayyorlash, qayta tayyorlash va malakasini oshirish o'qitish metodikasini takomillashtirish, ta'lim tarbiya jarayonida individullashtirish tamoyillarini bosqichma-bosqich tatbiq etish, xalq ta'limi sohasidagi zamonaviy axborot kommunikatsiya texnologiyalari va innovatsion loyihalarni joriy etish kabi vazifalarni bajarish maqsad qilib qo'yildi va

vazifalarni bajarish bo'yicha ilk qadamlar tashlanmoqda. Yana bir xalqaro tajribalarni joriy etish doirasida, Koreya davlatining tajribasi olib kirildi bu tajriba barchaga ma'lum bo'lgan kredit-modul tizimidir. Ushbu kredit-modul tajribasi Koreya davlatida yaxshi samara berganligi sababdan ham, bu xalqaro va ilg'or tajriba ayrim oliy o'quv yurtlarimizda tashkil etildi. Va o'quv yurtlarida ta'lim kredit-

modul tizimini joriy etish bilanoq, ta'limda sifatni yanada yaxshilanganligini ko'rish mumkin. Darhaqiqat bu kabi o'z sinovidan o'tgan va yaxshi samara beradigan xalqaro tajribalar bundan keyin ham o'zlashlashtirib boriladi va umid qilamanki, ta'lim tizimimizni modernizatsiya qilishda o'zining samaradorligi bilan namoyon bo'ladi.

References:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 20-aprel 2020-yildagi "Raqamli iqtisodiyot va elektron hukumatni keng joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-4699 sonli Qarori.
2. Корнилов, В. С. Обучение численным методам как фактор расширения научного мировоззрения студентов / В.С. Корнилов, В.В. Беликов // Вестник Московского городского педагогического университета. Серия: Информатика и информатизация образования. – С. 70–74.
3. Педагогические технологии и педагогическое мастерство. Учеб. пособие. – Тошкент: ТДПУ, 2003. – 192 с.
4. Беликов, В. В. Развитие методической системы обучения численным методам в условиях фундаментализации высшего математического образования: автореф. дис канд. пед. наук: 13.00.02 / В. В. Беликов. – М., 2011. – 22 с.
5. Рожкова, О. В. Современное инженерное образование в условиях «информационного взрыва» / О. В. Рожкова, Н. В. Яковенко, Н. Ю. Галанова // Инженерное образование. – Ассоциация инженерного образования, 2016. – № 19. – С. 159–169.